

Банковият сектор в условията на COVID-19



Димитър Радев
Управител на БНБ

Разпространението на COVID-19 поставя сериозни изпитания както за здравето на хората, така и за икономиката. Българската народна банка предприе пакет от мерки, в рамките на нашия законов мандат, за ограничаване на негативните ефекти от предстоящата криза. Важна част от действията ни в настоящата ситуация има отношение към търговските банки.

Темите, по които работим, покриват едновременно краткосрочен и по-дългосрочен, включително стратегически, хоризонт.

В краткосрочен план, мерките ни са насочени към готовността на сектора да посрещне тежестите на задаващата се икономическа криза. Успоредно с това действията на БНБ целят ограничаване на последствията от кризата за домакинствата и бизнеса.

Банковият ни сектор навлиза в новата ситуация подсигурен за хоризонт от поне няколко месеца. Във времена, когато самото оцеляване на много други индустрии и бизнес сфери е поставено под въпрос, подготовеността на банките в България позволява да гледаме на тях като част от решението, а не от проблема.

От голямо значение за настоящата силна изходна позиция на сектора бяха стрес тестовете, проведени от БНБ и ЕЦБ съответно през 2016 г. и 2019 г. Българските банки успешно преминаха проверките. Това с днешна дата се отнася и за двете банки, които постигнаха значителен напредък в изпълнението на капиталовите си планове след последните тестове.

Добрата кондиция на банковия ни сектор е основата, върху която централната банка като регулаторен и надзорен орган, координирано с търговските банки, надгражда и прилага мерки, съобразени с новата ситуация.

По-конкретно, настоящите ни мерки са в три основни направления.

Първо, допълнителни мерки за безпрепятствено функциониране на паричния режим и свързаната с това инфраструктура, включително за налично-паричното обръщение, платежните системи и дейностите на БНБ като фискален агент на правителството. Детайлите на тези мерки не са публични, но те най-общо целят създаване на допълнителен резервен

капацитет с оглед непрекъсваемостта на критични за държавата и икономиката функции.

Второ, допълнително укрепване на капиталовата и ликвидната база на търговските банки. Възможно е мащабите на предстоящата криза да надхвърлят параметрите на негативните сценарии от последните стрес тестове. Мерките на БНБ в това направление, [които вече оповестихме](#), възлизат на 9.3 млрд. лева. Тези мерки, които търговските банки вече изпълниха, включват капитализиране на цялата печалба в сектора, отменяне на предвидените увеличения на антицикличния капиталов буфер и намаляване на чуждестранните експозиции на банките.

Трето, регулаторни мерки, с които се дава възможност за по-голяма гъвкавост на търговските банки при облекчаване на негативните последици от кризата за техните клиенти – граждани и фирми. В основата на тези мерки е въвеждането на целенасочен и временен мораториум, с който се спират или отлагат плащания по банков кредити. БНБ работи върху регулаторното третиране на свързаните с това мерки, а търговските банки - върху бизнес модела за прилагането на тези мерки по отношение на техните клиенти. Тези мерки ще бъдат активирани в близките дни на базата на критерии и насоки, приети от Европейския банков орган. БНБ е участник в процеса на приемане на тези общоевропейски насоки, в качеството ни на член на Съвета на надзорниците на Европейския банков орган.

Гореизброените мерки допълват други правителствени инициативи, засягащи банковия сектор, като мораториума върху наказателните лихви при забава на плащания по банков кредити и увеличението на капитала на Българската банка за развитие със 700 млн. лева, от които 500 млн. лева за портфейлни гаранции по банков кредити и 200 млн. лева за безлихвени потребителски заеми за граждани в неплатен отпусък.

Продължителността на предстоящия кризисен период е онзи важен параметър за определяне на нашите действия и мерки, по който все още има съществена информационна недостатъчност и несигурност. За тази цел работим върху различни макроикономически сценарии и прогнози, които се развиват в зависимост от входящата информация. В рамките на второто тримесечие на годината очакваме значително по-голяма яснота, която ще добие форма на по-прецизни разчети, за очакваните размери и продължителност на неблагоприятните ефекти, породени от ситуацията с COVID-19.

Отвъд интензитета на всички текущи и непосредствено предстоящи действия, в дългосрочен план продължаваме да следваме ориентацията за все по-пълно интегриране в европейската финансова инфраструктура. Това е оптималната стратегия за България. Възможно е техническо отместване на сроковете на фона на текущо неблагоприятната финансово-икономическа среда. Но няма основание за отслабване на усилията на българските институции, включително на БНБ. Всяко забавяне на процеса на присъединяване към валутния механизъм, банковия съюз и еврозоната ще демотивира осъществяването на важни структурни реформи и ще забави реалната конвергенция на икономиката на България. Това предполага също забавен растеж на доходите у нас - ефект, който би бил особено неблагоприятен за всички български граждани, които преди това ще бъдат засегнати от очакваните във връзка с COVID-19 затруднения в икономиката.



Работим изключително интензивно, за да можем координирано с властите да предприемем мерки, които да помогнат на гражданите и бизнеса, засегнати от COVID-19



Петър Андронов
Председател на УС на АББ,
Главен изпълнителен
директор на "ОББ" АД

Във време на безпрецедентна пандемия и наложено извънредно положение на територията на Република България, банките в страната са в пълна готовност и продължават да обслужват своите клиенти пълноценно и безпрепятствено, стараяйки се да смекчат негативните последици за икономиката.

В този труден за всички нас момент здравните работници са на първа линия, борейки се неуморно да овладеят епидемията и техните усилия заслужават цялото ни уважение, благодарност и подкрепа. Не по-малко съществен за нормалното функциониране на държавата и достъпа на гражданите до жизненоважни услуги е и трудът на аптекарите, на персонала в хранителните магазини, в бензиностанциите, на заетите в транспорта и обществения ред, но също така и на банковите служители. Всички те обслужват десетки хиляди граждани и фирми ежедневно, излагайки на риск, не само собственото си здраве, но и здравето и живота на своите близки. В условията на принудителна социална изолация, повече отвсякога, е показателно, че дигитализацията и инвестирането в електронни канали за банкиране са навременни и изключително необходими процеси, за да имат клиентите денонощен достъп до банковите услуги и от дома си.

Преди всичко, изразяваме увереност, че банките ще продължат, както и досега, да обслужват клиентите си професионално и отговорно. Дори в тази извънредна ситуация хората и фирмите могат да останат спокойни, че тяхната банка винаги е на разположение и ще ги подкрепя.

Наясно сме, че мерките – безспорно необходими и навременни, които се взимат против разпространението на вируса, както в България, така и в световен мащаб, вече дават силно негативно отражение върху икономиката и положението на работната сила. За съжаление, не малко клиенти изпадат и ще изпаднат в затруднено положение да плащат своите сметки, задължения и да погасяват кредитите си. В рамките на възможностите им, банките в България са решени да помогнат на хората и на бизнеса да се справят в това трудно и безпрецедентно изпитание. Най-големият ни капитал са хората и фирмите, с които сме били заедно през годините, споделяли са с нас своите трудности и победи, били са коректни, изрядни и лоялни. С тях ние ще продължим и когато пандемията отmine, изправени, мотивирани и уверени.

Ето защо, още преди обявяването на извънредното положение, без никакво отлагане, отделните търговски банки започнаха индивидуално да работят с клиентите си за установяване на настъпили или потенциални проблеми и затруднения, и за облекчаване на кредитните условия. Паралелно с това влязохме в постоянен контакт с всички власти в държавата и разбира се, най-често с Българската народна банка и Министерство на финансите, като работим в тясно сътрудничество за намиране на най-подходящото национално решение и разработване на общ ред за отсрочване на

плащания по кредитни задължения. Съществена част от дейността на банките в България се регулира с правила и норми на ЕС, които във вида си отпреди пандемията не даваха нужната свобода и гъвкавост, за да се намерят подходящите решения за клиентите. За тази цел участвахме активно заедно с всички други страни-членки в изработването на предложения и промени, които да отразят форсмажорните обстоятелства при третирането за регулаторни цели на просрочия по кредити.

Изготвянето на правила и ред за отсрочване на задълженията на кредитополучателите зависи пряко от възможността просрочията, вследствие на извънредната ситуация, да се третират от регулаторите различно от прилагания понастоящем начин. По-облекчените условия биха се отразили позитивно на капиталовата адекватност на банките и управлението на техния кредитен риск. По този начин те биха могли да продължават да изпълняват, както и досега, основната си функция, а именно да финансират икономиката и гражданите в ситуация, в която потребителите и бизнесът ще се нуждаят от допълнителни средства. Същевременно хората и фирмите, които са били изрядни и коректни платци преди избухването на пандемията, биха получили възможност да отсрочат задълженията си и да се справят във времето със затрудненията си, породени от нея.

Преди няколко дни Европейският банков орган излезе с първото си ключово решение, с което отвори вратата на националните власти и банкови сектори да намерят адекватни подходи за справяне с предизвикателствата. Работим усилено и денонощно, за да изпълним тези предписания и да изготвим наша рамка и общ ред за отсрочване на кредитни задължения. В идните няколко дни Европейският банков орган ще издаде и подробни указания, които, след като бъдат валидирани от Българската народна банка, ще ни позволят да финализираме усилията по намиране на единно национално решение. То ще бъде оповестено незабавно, за да могат гражданите и предприятията, чиито проблеми са породени от извънредната ситуация, по тяхно желание, да се възползват от него.

Банките ще имат готовност да започнат да прилагат реда за отсрочване на кредитни задължения веднага след оповестяването му.

Ние ще продължим да бъдем до нашите клиенти и да ги подкрепяме, не само когато се случват най-значимите и щастливи събития в живота им, но също така и в моменти на беди, трудности и предизвикателства.

Уверени сме, че заедно ще преодолеем неочакваното огромно изпитание и ще продължим по-силни и мъдри от преди.

